

Hej och tack för att jag fick komma hit.

Jag heter Petra Engvall och är socionom. Jag har en visstidsanställning som handläggare av menprövningsärenden på Stockholms Stadsarkiv sedan 2006..

Stockholms Stadsarkiv har ca 100 anställda och huvudarkivet ligger mitt i centrala Stockholm men det finns en filial i Frihamnen, där jag sitter, som öppnades 1997 då Stadsdelsreformen genomfördes och Stockholms Stads samtliga sociala arkiv från 1700-talet och framåt flyttades dit.

I frihamnen är vi 17 anställda varav vi är 6 handläggare av menprövningsärenden. Eller sociala ärenden som vi oftast säger. Hos oss i frihamnen förvaras bl.a. material från fattigvården, barnavårdsnämnden, nykterhetsnämnden, olika barnhem och institutioner, behandlingshem. Vi har även socialregister akter, den äldsta från cirka 1890. Sen har vi adoptionsakter, faderskapsakter, barnavårdsakter m.fl. Det finns även andra arkivbildningar men de har jag inte så stor kännedom om. Men det finns ca 2.5 hyllmil handlingar.

Jag tänkte berätta om hur det kom sig att jag som socionom, blev anställd av Stockholms Stadsarkiv och sedan berätta om hur handläggningen av de sociala ärendena går till hos oss.

Då får jag börja med november 2005 för då sänds TV- dokumentären Stulen Barndom. Där berättar 6 stycken numera medelålders män om deras tid på ett västsvenskt barnhem under -50-60 och -70 talet. De berättar om kränkningar, våld och sexuella övergrepp.

Bla. medverkar en man vid namn Kent Sänd. Han grundade 2004 en förening vid namn "Samhällets styvbarn"

Jag tänkte läsa upp några rader ur ett föredrag som Kent höll vid Nordiska Komitten för mänskliga rättigheters symposium i Göteborg 5 juni 2004. Föredraget innehåller sådant som Kent berättade om i TV- dokumentären.

I TV- dokumentären talar man om att Kent Sänd tog sitt liv bara några veckor efter TV-intervjun.

Man kan ju förstå att filmen väckte debatt.

En till förening med anknytning till vanvård på barn- och fosterhem bildades drygt två månader efter att TV- dokumentären visats , alltså i januari 2006, och det var föreningen ” Stulen Barndom”.

Båda föreningarna kräver bl.a upprättelse samt att de verkar som stöd till nuvarande och tidigare barnhem- och fosterbarn.

På Stockholms Stadsarkiv har vi haft mest kontakt med föreningen Stulen barndom då de har drivit en grupp talan gällande ekonomisk ersättning mot Stockholms Stad. Den ogillades men stulen barndom har bestämt att gå vidare till europadomstolen.

Efter att ha tagit del av den här TV- dokumentären gav dåvarande socialtjänstministern Morgan Johansson 1 december 2005 socialstyrelsen i uppdrag att bedöma omfattningen av regelbundna eller systematiska kränkningar, övergrepp och vanvård vid barnhem och fosterhem under 1950-80-talet.

I uppdraget ingick också att föreslå åtgärder i syfte att stödja de utsatta samt att föreslå hur deras erfarenheter kan dokumenteras.

Värt att notera är att det var minst 100 000 personer i Sverige som under sin barndom var placerade i barnhem eller fosterhem någon gång under 1950 till –80 talet.

Socialstyrelsens uppdrag redovisades i en rapport i mars 2006.

Den ledde till att regeringen tillsatte en utredning i juni -06. Och det är ”Utredningen om vanvård i den sociala barnvården” . Deras uppdrag är bl.a att kartlägga allvarliga övergrepp och vanvård inom institutioner och familjehem, här finns ingen begränsning i tid.

Utredningens medlemmar har besökt oss ett antal gånger på Stockholms Stadsarkiv. Och vår 1:e arkivarie i Frihamnen, Lars Asklund, medverkar i utredningen som arkivexpert.

Socialstyrelsens rapport ledde även till att Riksarkivet fick i uppdrag att ge ut vägledande information om hur man söker efter sina uppgifter om beslut och vistelse i barnhem och fosterhem.

Riksarkivet gav i sin tur Stockholms Stadsarkiv uppgiften att sammanställa denna informationsbroschyr.

Så kom det sig att jag och arkivarien, Emma Foberg, arbetat med broschyren som kommer att tryckas inom kort för att sedan distribueras i hela landet.

Frågorna om vanvård inom den sociala barnvården fick alltså mycket uppmärksamhet under slutet av 2005 och under 2006.

Nu får vi backa till december 2005 för att se vad som hände på Stockholms Stadsarkiv. Redan några dagar efter att tv-dokumentären sänts märkte handläggarna av en ökning av antalet sociala ärenden. Och i december -05 inkom 47 frågor gällande vårt sociala akt material jämfört med 21 stycken motsvarande period ett år tidigare.

På Stadsarkivet hade man lite is i magen under julhelgen och man trodde att ökningen eventuellt var tillfällig.

Men en bit in på det nya året, 2006, så fortsatte de sociala ärendena att komma in i rask takt så Peeter Mark, vår enhetschef, diskuterade med våra kommunpolitiker om det uppkomna behovet av extra resurser.

De stöttade förslaget och i mars 2006 anställdes de två första socionomerna på Stockholms Stadsarkiv.

Att Stadsarkivet anställde socionomer, även om det var visstidsanställningar, var lite av ett experiment har det berättats för mig. Man visste ju inte alls hur det skulle bli att samarbeta med en helt annan yrkeskår eller vilken syn på menprövningsarbete de skulle ha. Men det har fallit ut väl och jag kommer att vara kvar till december 2007 och då har jag arbetat på Stadsarkivet i nästan två år.

Ja, det här var alltså bakgrunden till varför ärendena nästan fördubblades 2006 och till varför jag anställdes.

Nu till själva menprövningsarbetet:

Jag tänkte visa och berätta hur vi handlägger menprövningsärendena. Många av er har egna erfarenheter men jag vet också, att handläggningen kan se väldigt olika ut. Och det här är inte lätt!

1. Det börjar med att kunden tar kontakt med oss via telefon, mejl eller brev. Handläggaren fyller i personuppgifter i ett frågeformulär, även uppgifter på de biologiska föräldrarna samt på eventuella syskon. Ibland antecknas uppgifter om händelser som varit aktuella, tex var och när en placering ägt rum.

Vid den här första kontakten informerar handläggaren om sekretess, handläggningstid samt kostnader.

2. Ärendet diarieförs i ett digitalt register och då får ärendet ett diarienummer. Ärendet läggs i en gemensam korg där handläggarna plockar ärenden i turordning.
3. Så tar jag ett ärende och går ut i depån för att samla ihop de aktuella handlingarna.
4. Sen sätter jag mig ner och gör en första granskning av ärendet, man kan säga att jag skummar igenom akterna för att se vad de innehåller och för att se om de omfattas av någon sekretess.
Det är ju så att uppgifter som rör kunden själv alltid lämnas ut men vad gäller uppgifter som är yngre än 70 och som rör andras enskilda personliga förhållanden gäller sekretess om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Och här ser ni ett utdrag ur sekretesslagens 7 kap 4§.
5. Nästa steg i ärendegången är att jag ringer upp kunden för att tala om att jag hittat handlingar, informerar lite om innehållet samt att jag upplyser om handlingarna omfattas av sekretess. Är det så talar jag om att sekretessen kan hävas om de berörda personerna ger kunden tillstånd att få ta del av deras uppgifter i handlingarna.
6. Nu tänkte jag berätta lite utförligare om själva menprövningen.

Och det här med tillståndsgivning. Är det tex så att kunden vill ta del av uppgifter om sina föräldrar(även om uppgifterna står i kundens akt) så behöver föräldrarna lämna sitt tillstånd.

Är föräldrarna avlidna så skall eventuella syskon och halvsyskon ge kunden tillstånd att få ta del av uppgifter om de gemensamma föräldrarna.

Ibland har kunden ingen kontakt med föräldrar eller syskon och avstår därför från att söka tillstånd.

. Det kunden kan göra då är att berätta så mycket som möjligt om personer och händelser som förekommer i akterna. Då kan jag lämna ut sådana uppgifter som kunden känner till men som jag annars skulle ha strukit.

En del berättar kort och koncist medans andra berättar utförligt om hela sin uppväxt.

7. Här följer några exempel på uppgifter som vi stryker om inte tillstånd eller vetskap finns

- Anhörigas eller andras missbruk
- Okända syskons identitet eller vistelseort
- Brott, straff etc för anhöriga eller andra
- Fosterförälders personliga förhållande
- Negativa utlåtanden om anhörigas begåvning eller levnadsförhållande
- Syskons biologiska föräldrar, även fosterförälder

8. Nu tänkte jag återgå till ärendegången , vi var alltså mitt uppe i telefonsamtal med förfrågaren, vi hade diskuterat sekretess och om kunden vill söka tillstånd från anhöriga så skickar jag tillståndsblanketter som hon själv får vidarebefodra till berörda.

Jag frågar vad kunden vill ha kopior av. En del vill ha på precis allt medans andra nöjer sig med kopior på det som för dem är mest relevant. För en del blir antalet kopior en kostnadsfråga då vi tar 4:- per kopia samt en rekommenderad avgift på 50:- och sen tillkommer en portoavgift.

Kunden har även möjlighet att komma till oss för att ta del av handlingarna på plats.

9. Nu går jag och kopierar handlingarna och sedan sätter jag mig ner för att noggrant läsa igenom och stryka det som skall strykas. Det gör jag med en tuschpenna på kopian, som sedan måste kopieras en gång till, då originalstrykningen går att läsa om den hålls upp i ljuset.

10. Nu tänkte jag visa exempel på hur en strykning kan se ut.

Det är ett yttrande av en barnavårdsman angående Anna, som 1970, när yttrandet skrevs var 18 år. Och nu vill Annas dotter ta del av sin mammas barnavårdsakt.

Både mamman och mormodern lever och dottern har inget tillstånd eller vetskap om innehållet i akten.

I första delen får man veta att Anna omhändertagits av Barnavårdsnämnden ett antal gånger. Den uppgiften skall lämnas ut då beslut om omhändertagande inte omfattas av sekretess.

Däremot skall uppgiften att modern lever som prostituerad i Köpenhamn strykas.

Vidare så stryks uppgiften att Anna haft en haschpsykos och varit intagen på Långbro.

Var någonstans och med vad Anna arbetat ses inte som ngt hinder att lämna ut. Hon har dessutom fått goda vitsord så det är inget negativt.

Däremot att Anna är känd på Ungdomsslussen , det stryks då man av den uppgiften kan utläsa att Anna kan haft problem med droger.

Så här ser strykningarna ut på kopian som dottern får.

11. Nu ska vi tillbaka till ärendegången igen och där var jag klar med menprövningen och nu skickar jag kopiorna tillsammans med ett följebrev och en besvärshänvisning som alltid ska med om strykningar gjorts.

Så här ser den besvärshänvisning ut som vi skickar med.

Det har varit ungefär en överklagan till Kammarrätten per år. Kammarrätten har gått på Stockholms Stadsarkivs linje och det är ju ett kvitto på att vi tolkat sekretesslagen rätt .

12. Jag skickar ett fakturaunderlag till den administrativa enheten som sedan skickar en räkning till kunden.

13. Ärendet avslutas och sorteras in på plats i depån.

Ja, det här är vad jag hade att berätta om handläggningen av de sociala ärendena.